

Repere medicale de-a lungul istoriei – 2017 (III-IV)

Farm. Pr. Maria-Gabriela Suliman^{1,2}, Ist. Antoaneta Lucasciuc^{1,2}

¹Societatea Română de Istoria Farmaciei (SRIF)

²Societatea Română de Istoria Medicinii (SRIM)

„DE-A SUFLETULUI BOALĂ S-A MOLIPSIT ȘI TRUPU-MI“

17 d.H. (iarna), Tomis (azi Constanța) – 2000 ani de la trecerea în veșnicie a poetului **Publius Ovidius Naso** (n. 20 martie 43 î.H., Sulmona) (Fig. 1)

Aruncat de soartă în anul 9 d.H. la Tomis, în acest loc damnat și cunoscut prin crima fratricidă a Medeei. Poetul „*Tristelor*” și „*Ponticelor*” a suferit moral dar și fizic; probabilitatea ca frigul, clima aspră de pe malul Pontului Euxin, să-i fi grăbit sfârșitul prin „*friguri și pleurezie*”, confirmat de versurile: „*De-a sufletului boală s-a molipsit și trupu-mi/Nu-i nicio părticică în el fără dureri,/ Ori poate frigul iernii m-o fi răzbit pe mine/ De zile-întregi, vai mie/ Mă ține-un junghi în piept*” (*Triste*, V, 13 v. 1-6) [1].

512, Constantinopol (1505 ani) – A fost executată o copie a tratatului „*De Materia Medica*” a lui Dioscoride (cca. 40, Anazarbus, Cilicia, Asia Mică - cca. 90), medic militar de origine greacă, existentă în „*Codex Constantinopolitanus Aniciae*”, destinat principesei bizantine, Iuliana Anicia, care apare alături de portretul lui Dioscoride, ale unor medici și ale plantelor descrise [2].

PRIMA UNIVERSITATE CU FACULTATE DE MEDICINĂ (SUB SEMNUL CIFREI 7)

1137, Montpellier (Franța) – Acum 880 ani a luat naștere prima universitate din Franța, care avea și facultate de medicină, fiind a doua din Europa după Bologna (1119), urmată de Paris (1150), Napoli (1225), Cambridge (**1257**) (760 ani), Padova (1228) ș.a. [3].

1292, Sibiu (725 ani) – S-a înființat un vechi spital al Ordinului Cruciferilor.

SFÂNTUL ROCA, PROTECTORUL CIUMAȘILOR

†1327, aug. 17 – 690 ani de la trecerea în veșnicie a celui care i-a îngrijit pe bolnavii de ciumă, fără să se teamă de îmbolnăvire.

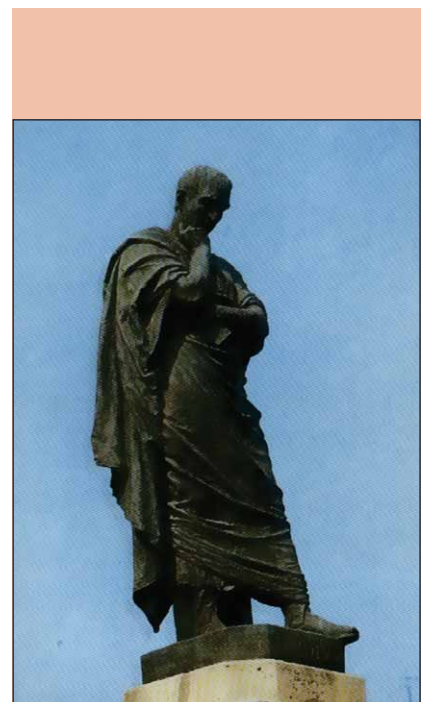

FIGURA 1. Statuia poetului Ovidiu din Constanța, 1887, realizată de Ettore Ferrari (1845-1929) din Sulmona

LEPRA ÎN ȚARA ROMÂNEASCĂ

1427, Câmpulung-Muscel (590 ani) – Este semnalat un edificiu religios catolic „*cloașterul*”, mănăstire dominicană sub patronajul Sf. Elisabeta a Ungariei, în care se petreceau „*vindecări miraculoase*”, ale multor bolnavi, „*a mișeilor adunați lângă cloașter*”.

1872 (145 ani) și **1932** (85 ani) - În fostele județe Vlașca și Romanțați, până la acești ani s-au păstrat toponimice (azi dispărute) ale unor sate ca „*Gubăvie*” și „*Gubovii*” (unde s-a dat lupta lui Radu de la Afumați cu turcii, **1522**). „*Gubăv*” era denumirea dată bolnavilor de lepră și are origine slavă [4].

LEPRA ÎN TRANSILVANIA

1467 (550 ani) – Documentele vremii menționează la vechiul spital din Sibiu, semnalat în **1292**, „*o casă*” a leproșilor, așezată pe platoul și la poarta Sf. Elisabeta, patroana acestor loviți de soartă, aflați sub protecția „*Ordinului fraților dominicani*”, înființat de Sf. Dominic (1170-1221). Elisabeta, fiica cea mai mare a regelui Ungariei, Andrei al II-lea, a rămas văduvă la vârsta de 20 de ani, după moartea soțului, Ludovic al IV-lea Caritabilul, și deși viața ei o dăruiește bisericii, călugărindu-se, va fonda în Turingia un spital pentru leproși. La patru ani de la moartea sa (1235) este canonizată, ca Sainte Elisabeth de Hongrie. O bogată iconografie semnată de mari pictori ca Holbein cel Bătrân sau Murillo „*o înfățișează printre leproși*” [5].

1527, Brașov (490 ani) – Peste podul de piatră („*ponte leprosorum*”), o schiță de plan cu așezarea leproșilor încă din sec. XIII, numită mai târziu „*Blumăna*” arăta că această „*terra leprosorum*” era așezată „*între iazuri, pe un loc mlăștinos*” [6].

Sunt menționate spitale de leproși la Bistrița (1295) și la Cluj (1525) unde spitalul era aflat „*în afara zidurilor orașului*”, fiind protejate de „*instituțiile bisericesti ale dominicanilor, închinat Sf. Elisabeta*”, patroana leproșilor [7].

DESCOPERIREA LUMII NOI

1492, august 3 – 525 ani de la prima călătorie a exploratorului genovez, **Cristofor Columb** peste Oceanul Atlantic, unde a descoperit o Lume nouă, America. De aici cu prețul vieții, se vor aduce drogurile vegetale care vor „*îmbogăți arsenalul terapeutic al Lumii vechi*” [8].

DIN ISTORIA UNEI BRESLE ONORABILE

1522, sept. 21, Sighișoara (495 ani) – Este atestat documentar un bărbier sighișorean, Valentinus Barbitonsores, care primește răsplata „*de un florin pentru îngrijirea unui rănit*”, căruia i se cunoaște și numele: Thomas Sartorem. Cu siguranță meșterul Val. Barbitonsores făcea parte din breasla bărbierilor, atestată în 1550, prin documentul semnat de regina Isabela a Ungariei „*ca fiind cel mai vechi statut al breslei bărbierilor, cu 10 articole*”.

1562, Sighișoara (455 ani) – Un nou statut al breslelor de bărbieri a fost dat de „*Universitatea săsească*”, prin care este atestată prezența acestor „*meșteșugari*” care înlocuiau pe medicii care, oricum, în această epocă erau în număr mic: bărbierii-chirurgi aveau obligația „*să facă un pansament nou, împreună cu un decoct pentru răni, de asemenea un pansament uscat simplu și o alifie și un pansament „Braun” (...)*” [9].

PRIMUL PRACTICANT AL CHIRURGIEI PLASTICE MODERNE

1597 (420 ani) – Medicul italian **Gaspere Tagliacozzi** (1545-1599) a publicat studii despre reconstrucția nasului, fiind considerat primul practicant al chirurgiei plastice moderne.

OTRĂVIT CU TERIACA!

1752, august 23, București (265 ani) – Se stinge domnitorul Țării Românești, Grigore II Ghica (fondatorul Spitalului Sf. Pantelimon, 1735), în urma tratamentului excesiv cu „*Teriaca cerească*”, panaceu milenar, pe bază de opiu și alte zeci de ingrediente vegetale, minerale și opoterapice [10].

Calendarul „lecțiilor de anatomie”

1617, Delft, Olanda – De 400 ani datează tabloul medicului V. Van der Neer de la spitalul din Delft, pictat de M.J. van Mierevelt și desăvârșit de fiul său Pieter M.

1632, Amsterdam, Olanda (385 ani) – Este creat celebrul tablou „*Lecția de anatomie a doctorului Tulp*” de marele pictor Rembrandt van Rijn (1606-1669); dr. anatomist Claus Peterszon (1593-1674) cu numele academic Nicolaus Petreus și pseudonimul Tulp (Tulipe=floarea Olandei) (Fig. 2) [11].

FIGURA 2. Rembrandt, *Lecția de anatomie a doctorului Tulp*, 1632, Mauritshuis, Haga

UN AMATOR DE MICROSCOPIE

1632, oct. 24, Delft, Olanda (385 ani) – S-a născut **Antony van Leeuwenhoek**, cel care a descoperit microbii, un autodidact și, deși microscopul fusese inventat, cu mult înaintea sa, el a șlefuit lentilele care măreau de 270 de ori și chiar mai mult.

1677 (340 ani) – **Leeuwenhoek** a descris spermatozoidul și a observat printre primii microbii, globulele roșii ș.a., comunicându-și observațiile și descoperirile la Societatea Regală din Anglia, al cărui membru corespondent era [12].

LEGISLAȚIA PREVENTIVĂ ÎN ȚARA ROMÂNEASCĂ

1652, Târgoviște (365 ani) – Tot în această prăvilă apare un cod în care se stipula: „*Despartă-se bărbatul de muiare de va fi mișa sau gubavă; așșderea și muiarea de bărbatu și de va fi mișel sau gubav*”. De fapt „*lepra*” constituia un motiv de desfacere a căsătoriei încă din sec. IV, dat de un Conciliu al Papei Siricius (385-399): „*Dacă bărbatul sănătos se însoară cu o femeie bolnavă de lepră sau care se îmbolnăvește după aceea, să se despartă pentru ca să nu se nască copii contaminați*” [13].

1912, București (105 ani) – Apare lucrarea istoricului în vechiul drept S.G. Longinescu, „*Legi vechi românești și izvoadele lor*” (vol. I) prin care demonstrează sursa „*izvodului Cărții moldovenești*” (și implicit al celei muntenești), traducerea „*Cărții*” ieșene fiind făcută după o versiune în limba greacă, de logofătul Eustratie sau „*Dragoș Istrate*” [14].

ANUL HOMEOPATIEI

1797, Berlin (220 ani) – **Samuel F. Christian Hahnemann** (Fig. 3) publică lucrarea în limba germană „*Cercetare despre un nou principiu pentru*

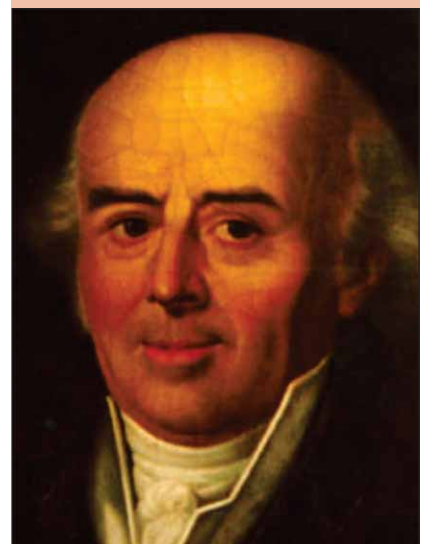

FIGURA 3. Samuel F. Christian Hahnemann (1755-1843)

descoperirea efectelor vindecătoare ale substanțelor medicamentoase”, baza teoretică a homeopatiei, care se va răspândi în toată Europa (și în România) [15].

UN MEDIC CHIRURG – AGĂ AL MOLDOVEI

1837, iulie, Botoșani (180 ani) – **Emanoil Holzdräger** este numit medic al Departamentului I sanitar constituit din trei ținuturi: Botoșani, Dorohoi, Suceava, fiind al doilea numit în funcție după primul medic șef **Georg Metz** (†15 mai **1837**). Acesta a fost numit conform Regulamentului organic, la 1 mai **1832**, cu suma de 5.000 lei pe an, leafa.

Despre dr. Holzdräger documentele Comitetului Sănătății au lăsat aprecieri favorabile, în cei 11 ani cât a condus acest Departament (1848). În rapoartele sale, sunt menționate practicile medicinei ilicite, cum „*spiterii curarisesc, prin rețetele lor dau doftorii pe la bolnavi*”. În intenția de stăvilire a acestor lucruri, a inițiat la 2 nov. **1837** „*Oficina de chirurgie*” [16].

IMPRESII DE CĂLĂTORIE... ÎN ȚARA ROMÂNEASCĂ

1837, iulie, București (180 ani) – Un cunoscut călător rus, Anatole de Demidoff a vizitat Valahia și Moldova, oprindu-se și la Spitalul militar de la Mihai Vodă, condus atunci de **dr. Meyer (1803-1873)**, stab al Sfatului major, care venise în Valahia în anul **1832** „*bine recomandat pe lângă Kiseleff*”. Deși Demidoff scrie despre „*Doctorul Meyer, medicul german*” ca fiind „*un om f. inteligent și, ceea ce este mai interesant, care cunoștea admirabil arta de a trăi în lume*”, dar în privința spitalului militar, „*ce se află sub oblăduirea sa*”, observă că acesta are nevoie de multe schimbări, atât sub raport igienic, cât și în privința amenajării saloanelor. Acestea erau improprii unei îngrijiri „*pentru apărarea soldaților de rând: saloane strâmte, joase și aerul din ele nu poate fi primenit ușor*”.

Vizitând și Spitalul Pantelimon, comparația este net în defavoarea Spitalului militar Mihai Vodă, unde „*nu existau decât așternuturi pe lavițe de lemn*”.

1847, București (170 ani) – Dr. N. Meyer aduce din Transilvania un portret al lui Mihai Viteazul, pe care l-a donat Muzeului Colegiului Național [17].

IMUNIZAREA ANTIVARIOLICĂ ÎN TRANSILVANIA

1837, sept. 1, Rășinari (180 ani) – La „*Școala naționalicească*” (în limba română) de lângă Sibiu, dascălul director Petru Gligore a lăsat însemnare despre toate „*învățăturile*” ce trebuie respectate odată cu începutul anului școlar. Un punct din prevederile regulamentului cerea ca: „*Pruncii să aducă atest de la felcer că s-au altoit (hultuire=vaccinare Jenericina) cu vărsat „de vacă ce s-au prins*” [18].

LIPITORI... CERUTE PRIN LEGE!

1847, iulie 1, Iași (170 ani) – **Gheorghe Cuciureanu** (1814-1886), protomedicul Moldovei a elaborat „*legea cu privire la îndestularea țării cu lipitori*”. Unele specii de lipitori ca *Hirudo medicinalis* erau folosite în medicină la tratarea diferitelor boli (Fig. 4) [19].

FIGURA 4. Gheorghe Cuciureanu (1814-1886), protomedicul Moldovei,
<http://www.monitorulbt.ro/Stiri/Botosani/Actualitate/2017-07-24/Gheorghe+Cuciureanu%2C+pionier+al+medicinii.html>

BENEFICIILE MEDICINEI ȘI FIZICA

†**1867, aug. 25** – 150 ani de la moartea savantului **Michael Faraday** (n. 22.09.1791, Newington, Anglia), al treilea copil în familia unui biet fierar, „strâmtorat și bolnăvicios” (Fig. 5).

Viitorul savant va demonstra prin experiențele sale, încă din 1816, în domeniul fizicii, mai multe fenomene care-i vor păstra numele: „*efectul Faraday*” – legătura dintre fenomenele optice și cele magnetice (1822); „*inducția Faraday*” – produce o forță electromotoare de inducție și un curent de inducție, pe care le-a prezentat la 24 nov. 1831 la Societatea Regală ca „*Cercetări experimentale*” seria I. El a oferit cercetătorilor contemporani credibili (ex. J.C. Maxwell) baza unor reale descoperiri științifice și nu în ultimul rând aplicațiile în electrochimie (electroliza apei – experiențele medicului A. Carlisle și ale fizicianului W. Nicholson – 1800) și altele de care beneficiază medicina astăzi [20].

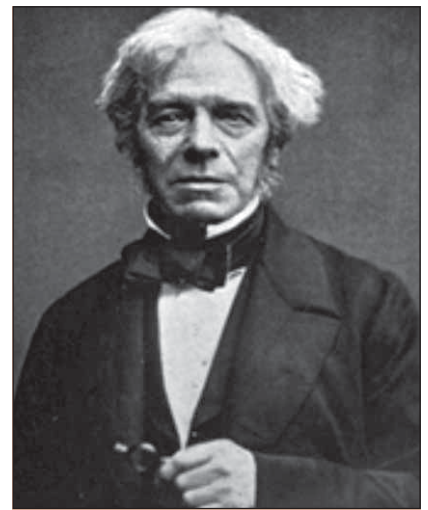

FIGURA 5. Michael Faraday (1791-1867), <https://www.ro.biography.name/fizicieni/53-anglia/168-michael-faraday-1791-1867>

PARTICIPAREA SERVICIULUI SANITAR LA MANEVRELE MILITARE SUB CONDUCEREA GEN. DR. CAROL DAVILA

1872, aug., Valea Sabarului, Jilava (145 ani) – În „*Monitorul Armatei*” s-au înscris mai multe date despre „*Serviciul sanitar*”, care a participat la una dintre cele mai mari manevre militare (a V-a), prima fiind organizată la Florești (1859). La cea de pe Valea Sabarului au fost concentrați 30.000 de oameni iar „*Serviciul sanitar*” a fost condus de corpul ofițerilor superiori (dr. Iuliu Theodori, Androcle Fotino, Emanoil Severin, Gustav Otremba, Nicolae Caligari ș.a.) în frunte cu C. Davila. Personalul medical al taberei a instalat mai multe ambulanțe, a organizat locuri pentru evacuarea și îngrijirea bolnavilor, menținerea igienei și acordarea primului ajutor. Această demonstrație a armatei sanitare a dovedit în ceasul intrării Principatelor Române în Războiul de neam (1877-1878) că se afla „*la nivelul armatelor cel mai bine organizate*” [21].

ȘI MEDICII... PLÂNG!

1877, aug. 30, Plevna (140 ani) – La această dată, viitorul prof. dr. C.I. Istrati (1850-1918), care era în Secția a III-a a Spitalului de campanie a Crucii Roșii, scria despre dr. Assaky: „*Acest tânăr și-a întrerupt studiile în Franța, prezentându-se ca voluntar în formațiile sanitare din zona de operații; se consacră din inimă căutării răniților de la Grivița și Mecika, cu toată debila sa constituție. Văd încă copacul sub care, în dosul unei mici coline, lega răniile de la 30 august. Cu ochii plini de lacrimi*” [22].

MEMORII DIN „VALEA PLÂNGERII”

1877, aug. 26-30, Plevna și Grivița (140 ani) – Asaltul victorioasei armate române asupra fortificațiilor otomane de la Plevna a fost dat cu tot sacrificiul Regimentelor 13 și 15 Dorobanți. Deși pierderile ostașilor români sunt apreciate diferit: sute și mii, despre aceștia aflăm în însemnările studentului în medicină, subchirurgul G. Sabin, autorul unor „*Amintiri din Războiul de independență 1877-1878*”, București, **1912**. Ostașii răniți erau în număr copleșitor față de sanitari; aceștia trebuiau să sape și tranșeele unde să-i adăpostească și să-i panseze pe răniți; chiar să fie brancardieri,

„înghămați la câte un capăt al patului (brancardă n.n.) și se grăbeau spre ambulanță”, de unde răniții erau trimiși la spitalele din Mecika și Muselim Selo. Contribuția și bravura ostașilor sanitari în marile confruntări de la Plevna, Grivița, Rahova și Vidin, au fost pe măsura „adevăraților soldați” așa cum i-a gratulat inspectorul general dr. Carol Davila, decorându-i cu „Virtutea Militară” prin ordinul de zi nr. 20/aug. 1877.

1877, sept. 1-2, Mecika – De la ambulanța de etapă a acestui centru de prim ajutor au rămas din Registrul de primire, câteva file transmise în **1907** de gen. medic N. Vicol, care activa ca maior în timpul acestei campanii. În ele se găsesc mărturii ale „mişcării răniților” după luptele victorioase dar atât de sângeroase: condițiile în care se aplicau pansamentele, aparatele de fracturi și chiar intervenții chirurgicale efectuate la lumina făcliilor până la ivirea zorilor. Mărturii scrise puține! Nu era timp: „*Condicile date în seama internilor au rămas cu file albe pentru că și ei erau la patul răniților zi și noapte*”. Au rămas memoriile care arată zelul și devotamentul conducerii acestei armate în alb: despre Carol Davila în inspecțiile sale, studentul Sabin își amintește „*de atitudinea părintească a acestuia față de studenții săi, voluntari de pe băncile Facultății de Medicină, la îndemnul său patriotic*” [23].

FIGURA 6. Victor Babeș (1854-1926)

FIGURA 7. Nicolae Kalinderu (1835-1902)

UN AN PROVIDENȚIAL PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL MEDICAL

1887, aug., București (130 ani) – Printr-o hotărâre de guvern aprobată în martie de Parlament, au sosit în țară trei mari medici, care vor ilustra medicina românească și învățământul medical de la Facultatea de medicină: **Victor Babeș** (1854-1926) – Catedra de patologie experimentală (Fig. 6); **Nicolae Kalinderu** (1835-1902) – Catedra de medicină internă și (Fig. 7) **George Assaky** (1855-1899) – Catedra de chirurgie [21].

UN REPREZENTANT DE SEAMĂ AL GENERAȚIEI DE AUR A ȘCOLII MEDICALE CLUJENE

1892, aug. 21, Sohodolul de Arieș -125 ani de la nașterea lui **Ioan Goia** (+**10.01.1982, Cluj-Napoca**), primul fiu din familia preotului ortodox Dumitru Goia și al Elenei (născută Matora, fiică de preot ortodox) (Fig. 8). După terminarea școlilor primare și gimnaziale din Arieș-Abrud și Sibiu, va urma liceul „*Andrei Țaguna*” din Brașov (**1907-1911**); Facultatea de medicină din Cluj (1911-1916), în timpul războiului lucrează ca medic stagiar și secundar la un spital de campanie sub conducerea prof. dr. Iuliu Hațieganu; în 1919 împreună cu prof. Hațieganu vizitează clinicile și facultățile de medicină din București și Iași „*pentru a învăța terminologia medicală română*” și în toamnă este numit șef de lucrări la Clinica Medicală condusă de prof. Hațieganu; conferențiar titular (1925) la Catedra de Propedeutică medicală (*propaideuō* = a învăța înainte) – ramură a medicinei care are ca scop „*învățământul pregătitor clinic*”, apoi prof. universitar, șeful Catedrei de Semiologie Medicală (*semeion* = semn și *logos* = știință) (1930), ramura cea mai importantă a medicinei, care se ocupă cu studiul semnelor și a simptomelor bolilor, „*în vederea precizării diagnosticului și prognosticului*”; editează *Tratatul elementar de „Semiologie și patologie medicală”* în 3 volume și 4 ediții (1934-1938); se refugiază la Sibiu (1940), împreună cu Facultatea de medicină Cluj (rector prof. Hațieganu); se

întoarce la Cluj (1945), unde depune aceeași activitate meritorie pentru care primește ordine, medalii și titlul „*Om de știință emerit*” (1962); pensionar și prof. consultant, îi apare vol. „*Propedeutică medicală*” (1964); membru de onoare al Academiei de Științe Medicale (1969); sărbătorit la 85 de ani de către colegi și prieteni (1977).

A murit la vârsta de 90 de ani omul, medicul, profesorul, cel care spunea: „*Numai dacă îți faci datoria merită să trăiești*” [24].

VÂNĂTORII DE LEPRĂ

1897, Berlin (120 ani) – A avut loc Congresul internațional de lepră, la care dr. N. Kalinderu a prezentat comunicarea „*Asupra leprei în România*”, suma cercetărilor sale de la Spitalul Brâncovenesc, între 1876-1897. Din „*lista nominală de 128 de leproși*” internați în această perioadă „*aproape toți bolnavii proveneau din Oltenia și Muntenia*”. **1897, București** (120 ani) – **Dr. Paul Petrini** semna lucrarea „*La lepre en Roumanie*”, în care erau menționate alte 80 de cazuri.

1897, Tichilești, Dobrogea (120 ani) – Se înființează leprozeria „*ca centru de izolare și îngrijire*”, care are și astăzi câțiva pacienți.

1902 (115 ani) – **Prof. dr. Victor Babeș** a publicat în „*Convorbiri literare*” XXXVI lucrarea „*Lepra în România*”, în care a cercetat și descris din colecțiile vechiului muzeu de anatomie patologică, „*un cap de lepros din cele două cazuri noi de lepră descoperite în România*”, pe care le-a studiat și comunicat dr. H. Schreiber, la Societatea de dermatologie din Viena (1874). Pe aceste piese anatomice de muzeu „*Victor Babeș a reușit să pună în evidență bacilul leprei*”.

1909, Bergen, la a doua Conferință Internațională pentru Combaterea Leprei, dr. V. Babeș a comunicat o cercetare făcută între 1897 și 1908, pe 822 bolnavi de lepră, în care a prezentat și „*o listă nominală cu 276 bolnavi de lepră și locul lor de proveniență*”. Vechimea și răspândirea acestei patologii a fost studiată, după cum se știe, de numeroși oameni de știință, în mod special de cei menționați, dr. N. Kalinderu și dr. V. Babeș. Dar istoria leprei din țara noastră are încă multe pagini albe și, prin acest „*calendar*”, ne propunem completarea unei bibliografii tematice:

1937, Buc. (80 ani) – Apare, sub semnătura lui Dumitrescu Nistor, lucrarea „*Contribuții la epidemiologia leprei*” în *Bull. de l'Academie de Médecine de Roumanie, III, 3* [25].

ASTRA – SECȚIA MEDICALĂ

1917, Sibiu (100 ani) – Secția medicală a Astei avea conform statutelor 5 membri activi și mai mulți corespondenți.

Membrii activi: G. Baiulescu (Brașov); Ilie Beu (Sibiu); Vasile Hâncu (Blaj); Alex. Vaida-Voievod (Olpreț), dintre cei mai cunoscuți medici ardeleni; membrii corespondenți: Aurel Crăciunescu (Băile Herculane); Iuliu Hațeganu (Brașov); Marius Sturza (Viena), ultimii doi viitori profesori ai Univ. Române din Cluj și ai Facultății de medicină, după 1919. 1918 – Dr. Gh. Preda, director al Spitalului de neuropsihiatrie din Sibiu (membru activ), vicepreședinte al Astei și în conducerea Astei medicale.

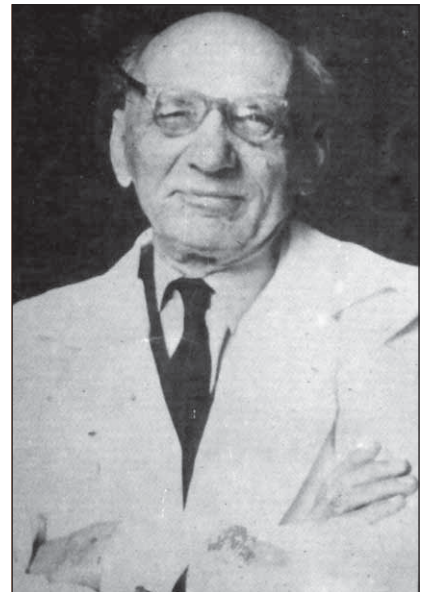

FIGURA 8. Ioan Goia (1892-1982)

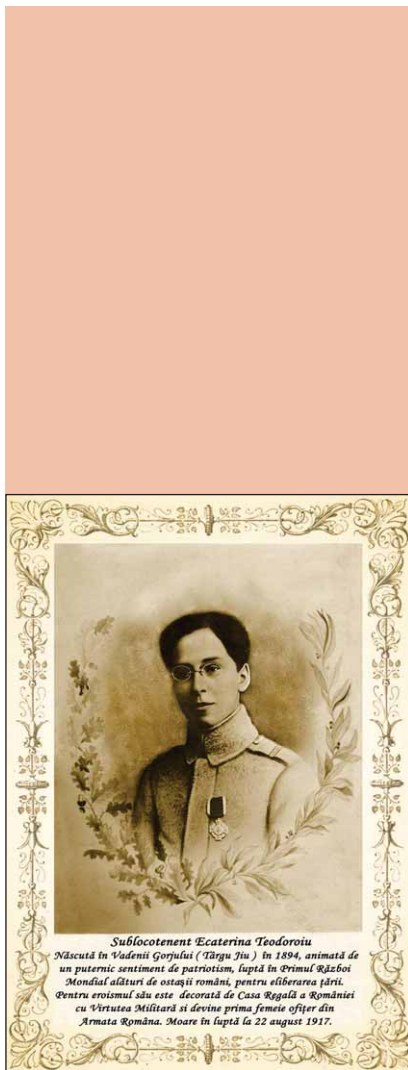

FIGURA 9. Ecaterina Teodoroiu
(1894-1917)

1922, Sibiu (95 ani) – Dr. Gh. Preda publică raportul Secției medicale și propune „sporirea numărului membrilor activi la 15 și cooptarea (...) profesorilor de la Facultatea de medicină din Cluj: Gh. Bilașcu (stomatologie), M.A. Botez (medicină experimentală și patologie generală), Titu Gane (pediatrie), Cristea Grigoriu (obstetrică ginecologie), Jules Guiart (istoria medicinei), I. Iacobovici (chirurgie), C. Levaditi (medicină experimentală și bacteriologie), D. Michail (oftalmologie), I. Nițescu (fiziologie), I. Papillian (anatomie umană), C. Urechea (psihiatrice) și T. Vasiliu (morfopatologie)”.

1926 – Noul Regulament general stabilește un alt număr dintre membrii activi, pe viață și fondatori (peste 10), numărul membrilor corespondenți fiind nelimitat [26].

PE AICI NU SE TRECE!

1917, aug. 6/19, Mărăști, Mărășești, Oituz (100 ani) – După aproape 8 luni de rezistență pe această linie de foc, Armatele I-a și a II-a române au realizat jonctiunea victorioasă (conform planului schițat de gen. Eremia Grigorescu †1917), dar cu suprema jertfă a celor 350.000 de eroi. Dintre aceștia făcea parte și comandantul plutonului din compania 7-a, voluntar sublt. **Ecaterina Teodoroiu** (Fig. 9).

Ea a căzut în lupta jertfelnică de la Mărășești, unde s-a împlinit deviza eroice armate române: „Pe aici nu se trece!” Un martor al aceluia moment, N. Filip din Fiționești-Vrancea, sanitar voluntar la ambulanța Diviziei 13, scria în revista „Magazin istoric” următoarele: „Deoarece am cunoscut-o personal pe Ecaterina Teodoroiu și am domiciliul în comuna în care a murit și a fost înmormântată, consider că e bine să arăt împrejurările exacte în care s-au petrecut faptele. Ecaterina Teodoroiu comanda plutonul împotriva atacului german din satul Muncel, la 20 km de Mărășești. Ecaterina Teodoroiu n-a murit pe locul unde a fost lovită de gloanțele dușmane, ci în drum spre primul post de prim ajutor din comuna Fiționești, instalat în „Casa pădurii”, lângă care a fost înmormântată”. O consemnare a medicului Arie de la postul de prim ajutor al Regimentului 25 Infanterie, care a scris în P-V de deces, confirmă cele mai sus amintite: „Miercuri 23 august 1917, pe frontul Varnița-Muncel am constatat la vizita medicală că toți oamenii sunt sănătoși, numai o fată, Ecaterina Teodoroiu, gorjeancă de fel, cu gradul de sublt., și-a plătit cu viața avântul patriotic cu care conducea la atac plutonul. I s-a făcut o înmormântare frumoasă, chiar lângă postul meu de ajutor”. „Cu ultimul avânt/ Ea a intrat nemuritor în moarte/ Ca o statuie s-a înălțat/ Dar nu-i la înălțimea ei nicio statuie”. În 1921 osemintele eroinei au fost deshumate și transportate într-un vagon special, cu toate onorurile militare la Tg. Jiu [27].

PRIMUL CONGRES, PRIMELE ACTIVITĂȚI ALE SRIM ȘI SRIF

1932, sept. 10-18, București (85 ani) – Societatea Română Regală de Istoria Medicinii, Farmaciei, Veterinăriei și Folklor Medical (SRRIMFVFM), înființată la 14 sept. 1929 din inițiativa dr. Victor Gomoiu, a organizat cel de-al IX-lea Congres Internațional de Istoria Medicinii (ISHM, fondată în 1920, la Paris).

1962, București (55 ani) – Cercul de referate de istoria medicinei (1956) devine Societate, în cadrul noii Uniuni a Societăților de Științe Medicale (USSM) până în 1990 [28].

SEMICENTENARUL REVISTEI SANITARE MILITARE

1947, dec. 15-22, București (70 ani) – S-a organizat o expoziție de materiale sanitare cu ocazia aniversării semicentenare a „*Revistei Sanitare Militare*” (1897).

PRIMUL TRANSPLANT CARDIAC

1967, Johannesburg (50 ani) – Chirurgul sudafrican **Christiaan Barnard** (1922-2001) a făcut primul transplant din lume pentru dr. stomatolog Washkansky.

UN POET ȘI SCRIITOR PAMFLETAR, „AUTOR MEDICAL”

†**1967, iulie 14, București** (50 ani) – A trecut „în lumea dreptilor” poetul și prozatorul **Tudor Arghezi** (n. 21.05.1880, București).

Despre apropierea sa de medicină din *punct de vedere editorial* aflăm că în 1923, T. Arghezi a primit „*direcția literară*” a „*Almanahului medicinei*”, publicat de „*Societatea de editură medicală culturală*”, de sub direcția științifică a dr. obstetrician Marius Georgescu. În 1924 apare Almanahul Societății, în care sunt incluse texte „*cu notații de sfaturi igienico-sanitare*” pentru fiecare lună calendaristică. Câteva exemple: „*Porunca sănătății este: Du-te la doctor*” (Februarie); „*Nicio boală nu este rușinoasă la nicio parte a trupului tău*” (Iunie); „*Părinți, deprindeți-vă copiii să nu v-ascundă nimic (...)* *Măsura imediată de cele mai multe ori este vizita medicală*” (Iulie); „*Îngrijiți-vă dinții din vreme*” (August); „*Începutul oricărei îngrijiri: apa și săpunul*” (Septembrie) etc. Despre opera de pamfletar a lui T. Arghezi adresată unor medici care nu l-au vindecat de o suferință îndelungată, drama „*Seringa*” (piesă satirică, jucată și la Teatrul Național din București), poate să spună ceva despre „*răzbunările unui bolnav*” dar este adevărat că până să a scris cu duioșie și recunoștință, în compensație, despre prof. Iuliu Hațieganu [29].

UN CHIRURG ORTOPED ȘI INVENȚIA SA EPOCALĂ

†**1972, dec. 17, Glücksburg (Germania)** - A decedat medicul militar german, de naționalitate elvețiană, **Gerhard Küntscher** (n. 6.12.1900, Zwickau, Germania). În timpul războiului (1943-1944) a fost medic șef chirurg la Spitalul militar german din Kemio (Finlanda), unde a practicat cu succes tehnici de tratament în fracturile membrelor inferioare „*folosind tija metalică centro-medulară*” (inovată de el încă din 1939), vindecând, fără discriminare și soldații prizonieri răniți [30].

COMEMORĂRI

†**1937, iulie 24, București** - 80 ani de la moartea prof. univ. dr. psihiatru, **Alexandru Obregia** (n. 20 iulie 1860, Iași)

A urmat Facultatea de medicină din București, după care a studiat la Berlin și Paris; profesor titular de histologie la Facultatea de medicină din București

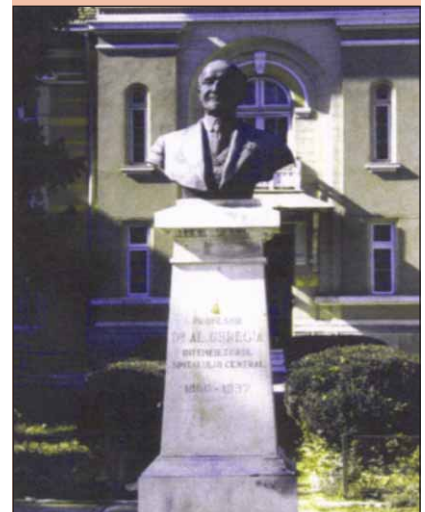

FIGURA 10. Alexandru Obregia (1860-1937)

(1893) și medic primar la serviciul de psihiatrie de la Spitalul "Mărcuța"; numit la conducerea Serviciului sanitar (1899) și-a propus ca temă principală și urgentă ameliorarea ospiciilor de alienați; a inițiat construirea Spitalului "Socola" din Iași, iar din 1906 s-a ocupat personal de construirea Spitalului "Central" din București, punând bolnavii psihici sub o supraveghere medicală și o terapie științifică; a luptat împotriva alcoolismului și a întocmit proiectul de lege pentru crearea unui fond de "Asistență sanitară a sătenilor"; titularul Catedrei de Psihiatrie și Clinica bolilor mintale din cadrul Facultății de Medicină din București (1910-1934); elev al Prof. dr. Alexandru Suțu, cariera sa a fost legată de dezvoltarea psihiatriei în România. În 1923 a instalat Clinica de Psihiatrie în noul *Spital Central de boli nervoase și mentale*, de nivel european și cel mai mare din România, care astăzi poartă numele ctitorului și primului său director, după 75 de ani, fapt consacrat prin Ordinul Ministrului Sănătății nr. 342 din 4 martie 1998, care îndeplinește astfel o triplă reparație: istorică, morală și de patrimoniu.

Bustul dr. Alexandru Obregia (Fig. 10), realizat și donat de sculptorul Frederic Storck, este instalat din 1935 în parcul din fața pavilionului central al Spitalului clinic de psihiatrie „Prof. Dr. Al. Obregia” din București [31].

†1952, Buc. (65 ani) - A murit **prof. dr. Băltăceanu Gheorghe** (n. 2.12.1885, Strehaia, Mehedinți), medic cu studii la Paris, prof. dr. la Chimia terapeutică de la Institutul de Medicină din Buc. (1933), autor a peste 300 de lucrări de balneologie: studii asupra calității unor ape minerale (Malnaș, Govora, Slănic-Moldova, Căciulata ș.a.) (Fig. 11) [32].

†1957, aug. 15, Buc. - 55 ani de la moartea medicului igienist **Gheorghe Banu** (n. 1889). A scris: lucrarea documentar-informativă "Sănătatea poporului român" (1935) și "Tratat de medicină socială" (1944) [33].

†1962, iulie 27, Buc. - 55 ani de la moartea pictorului, biolog și medic **Ion Țuculescu** (n. 1910, Craiova)

Medic și licențiat în științele naturii (1939), a început să picteze în paralel cu studiile sale științifice. Lucrările realizate până către 1947 se înscriu ca realist-expresioniste sau realism popular, apoi spre sfârșitul vieții, către abstracționism, având și o etapă originală închinată totemurilor populare. În 1965 s-a publicat postum lucrarea științifică „*Biodinamica lacului Techirghiol*” a medicului-pictor, căruia i-a fost organizată și o amplă retrospectivă la sala „Dalles”, în același an [34].

O ÎNTĂRIRE A PRIORITĂȚII ...

†1962, aug. 7, Buc. - 55 ani de la moartea **prof. dr. Aurel A. Babeș** (n. 11.12.1886, Buc.), nepot de frate al prof. dr. Victor Babeș (Fig. 12).

Medic român, profesor de anatomie patologică la Facultatea de medicină din București, a făcut parte dintre organizatorii de seamă ai luptei împotriva cancerului în România. 1927 - Testul său de depistare precoce a cancerului de col uterin prin examenul frotiului citovaginal, metodă care în 1928 a fost propusă și de G.N. Papanicolaou. Corect testul trebuie numit „*Babeș-Papanicolau*”.

†1967, oct. 15, Buc. - 50 ani de la decesul **acad. dr. Ștefan S. Nicolau** (n. 15.02.1896, Buc.) (Fig. 13); profesor la Institutul de Medicină din Buc.

FIGURA 11. Gheorghe Băltăceanu (1885-1952)

FIGURA 12. Aurel A. Babeș (1886-1962), <http://positivenewsromania.com/2016/04/28/top-ten-romanian-inventions/>

(1942-1967), șef al primei Catedre de inframicrobiologie din lume. În timpul primului Război mondial a fost mobilizat ca medic în spitalele din Moldova; în 1919 numit șef de lucrări la Institutul Pasteur din Paris, unde a colaborat cu dr. C. Levaditi până în 1930. Actualul Institut de Virusologie îi poartă numele, ca fondator al școlii de virusologie, cu urmași de seamă: acad. N. Cajal, acad. Gh. Marinescu ș.a. A fost membru titular al Academiei Române (1948) [35].

†1972, sept. 23, București - 45 ani de la moartea dr. agregat **Ion Jianu (Iancu)** (n. 2.09.1880, Turnu-Severin)

Medic chirurg cu mari contribuții în anatomia topografică, unul dintre fondatorii chirurgiei ortopedice și traumatologice din România, a cercetat și inventat tehnici terapeutice în chirurgia vasculară și în cea plastică prin transplant de piele a feței (Fig. 14). Din lucrările sale în număr de 500, menționăm: „*Nevroza chirurgicală*”, „*Angioplastia. Aplicațiuni ale suturilor vasculare*”, Procedeele de esofagoplastie „*cu lambou cutanat*” îi poartă numele; a inițiat și susținut diverse forme organizatorice de promovare a relațiilor de colaborare cu medicii din țările balcanice; este autorul *Monografiei sanitare a T-Severinului și Mehedințului 1833-1933*, în colaborare cu T. Netta [36; 37].

†1997, aug. 26, Buc. - 20 ani de la moartea dr. **Victor Săhleanu** (n. 19.01.1924, Gura Humorului), profesor universitar, dr. docent, savant enciclopedist, „*un poet delicat și modern*” ale cărui versuri sunt inspirate din autobiografia sa, atât de bogată și cultivată. Omul de știință a legat cu valențe indestructibile specialitățile în care era cu adevărat „*doctor*”: endocrinologie, antropologie, cibernetică, biofizică, informatică, psihologie, homeopatie etc. Jurnalul său de mii de pagini, original și documentat, a fost multiplicat și donat la mai multe instituții de cultură din țară; deși parte din timpul „*înscris*” nu i-a fost propice. Dr. farm. col. (r) C. Iugulescu l-a cunoscut bine și fără exagerare l-a considerat o excepție între toate „*personalitățile noastre trecute și prezente*” [38].

†1997, sept. 5, Calcutta, India (20 ani) – A trecut în eternitate **Maica Tereza** (n. 27.08.1910, Macedonia, cu numele Agnezë Gonxhe Bojaxhiu), cea care în 1947 a înființat marea asociație a Misionarelor Carității, călăuzită de credința întru Hristos și mila față de cei în suferință și nevoi. Ea însăși a urmat cursuri intensive de nursing care să-i permită o îngrijire corespunzătoare a celor în suferință. Tot ceea ce a făcut în numele carității, i-a fost răsplătit, în India cu premiul SHRI „*pentru servicii remarcabile*” (1962). În 1979 i se acordă primul premiu Nobel pentru pace, pe care l-a primit spunând: „*Dacă ești în slujba celor săraci, ești în slujba lui Dumnezeu*”. A devenit *Sfânta Tereza de Calcutta* prin beatificarea Papei Ioan Paul al II-lea (19 oct. 2003) [39].

†1997, dec. 1, Buc. - 20 ani de la moartea acad. **Ștefan-Marius Milcu** (n. 15 aug. 1903, Craiova) (Fig. 15).

A fost comemorat în cadrul Societății Române de Istoria Medicinii, Filiala București, *Seminar Gomoiu-Samaritan-Vătămanu*, luni, 30 oct. 2017, ora 13:00 și prin prezentarea cărții „*Ștefan Marius Milcu, Însemnări memorialistice*”, Ed. Academiei Române, București, 2006, de către dr. Arety Candide Dinulescu și prof. Antoaneta Lucașciuc.

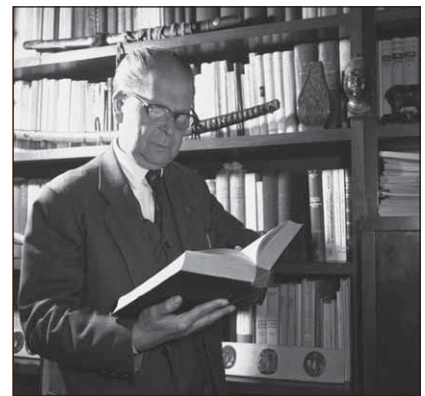

FIGURA 13. Ștefan S. Nicolau (1896-1967)

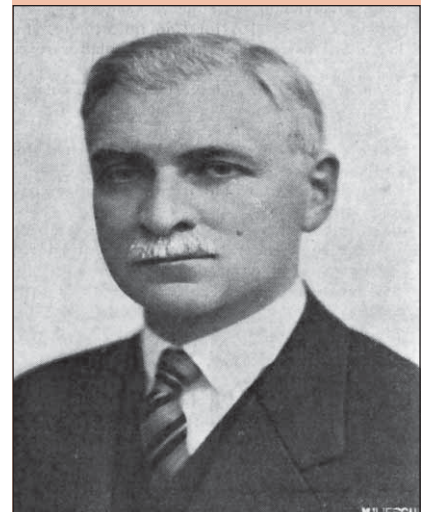

FIGURA 14. Ion Jianu (Iancu) (1880-1972)

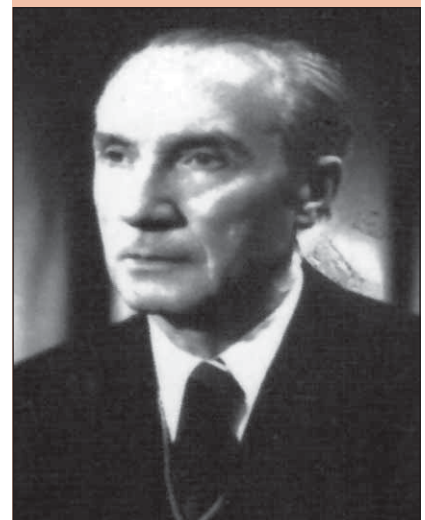

FIGURA 15. Ștefan-Marius Milcu (1903-1997)

FIGURA 16. Sámuel Izsák (1915-2007)

UN HIPOCRATIZ ... FRANCEZ ȘI VOLUMUL SĂU DE REFERINȚĂ

†1997, Paris (20 ani) – S-a săvârșit din viața pământească, **medicul scriitor**, dr. în istoria medicinei, **Baisette Gaston** (n. 1901) a cărui teză de doctorat „*Hippocrate*”, Paris, 1935 (273 pag.) se află pe rafturile Bibliotecii Batthyaneum [40].

†2007, iulie 23, Baia-Mare - 10 ani de la moartea **Elvirei Băgăluț** (1.09.1931, Ciugudul de Sus, jud. Alba), medic primar de oftalmologie, «*model de profesionalism și de viață exemplară*» [41].

†2007, sept. 4, Cluj-Napoca - 15 ani de la moartea prof. dr. **Sámuel Izsák** (n. 20.12.1915, Târgu Mureș) (Fig. 16)

Studiile medicale începute la Bologna au fost continuate și încheiate la Sibiu-Cluj în 1945; doctor în medicină (1948), titlu echivalat în 1967; și-a desfășurat activitatea profesională în cadrul Catedrei de Istoria Medicinii din Cluj (1945-1981), ca asistent suplinitor, șef de lucrări (1957-1964), conferențiar (1964-1977), profesor titular (1977-1981), continuând să lucreze și după pensionare.

A lăsat o operă de valoare remarcabilă: 250 de titluri publicate, articole, însemnări, studii, volume; 108 conferințe, cinci emisiuni radiofonice; autor al lucrărilor: „*Nicolae Kretzulescu, inițiatorul învățământului medical românesc*” (1957), „*Studii și cercetări de istoria medicinei și farmaciei din R.P.R.*” (1962), „*Fapte și oameni din trecutul medicinei în patria noastră*” (1962, în colab.), „*Studii de istoria medicinei*” (1968, în colab.) ș.a.; coautor la „*Istoria medicinei universale*” (1970), „*Istoria medicinei românești*” (1972), „*Dicționar cronologic de medicină și farmacie*” (1975), „*Farmacia de-a lungul secolelor*” (1979), „*Valeriu Bologa, evocare monografică*” (1995, în colab.), „*Polemici hipocratice. Discursuri și prelegeri medicale*” (1999, în colab.), „*Pe cărările trecutului. Scrieri de cultură medicală*” (1999, în limba maghiară). A fost unul dintre fondatorii și organizatorii Muzeului de Istoria Farmaciei din Cluj (1954); a publicat numeroase articole în reviste românești, dar și în străinătate (în limbile maghiară, germană, franceză ș.a.); membru în Societatea Română de Istoria Medicinii, Societatea Internațională de Istoria Medicinii, Academia Internațională de Istoria Farmaciei și Societatea de Istoria Medicinii Ungare; distins cu „*Premiul de Stat*” (1955), „*Premiul Ministerului Învățământului*” (1964), Medalia comemorativă „*Istvan Wespreni*” (2000, Budapesta) [42].

ANIVERSĂRI

1762, aug. 12, Langensalza - 255 de ani de la nașterea dr. **Christoph Friedrich Wilhelm Hufeland** (†25 aug. 1836, Berlin), eminent practicant al timpului său în Germania, medicul regelui Prusiei; a avut pacienți faimoși ca Goethe, Herder, Schiller și Wieland; prieten apropiat cu Samuel Hahnemann; a introdus francmasoneria în Gottingen în 1783 (Fig. 17).

Cea mai cunoscută scriere a sa este „*Kunst das menschliche Leben zu verlängern*” („*Arta de a prelungi viața*”), 1796, Jena, în 1805 titlul a devenit „*Makrobiotik*” („*Viața de mari dimensiuni*”), din care s-a inspirat și Goethe în excepționala sa operă „*Faust*”, când vorbește despre ... bătrânețe sau despre „*prețul tinereții fără bătrânețe*” [43].

FIGURA 17. Christoph Friedrich Wilhelm Hufeland (1762-1836)

1832, oct., Horschitz, Boemia - 175 ani de la nașterea **prof. univ. dr. și igienist Felix Iacob** (+22.02.1905, București) [44].

1867, iulie 17, Craiova - 150 ani de la nașterea academician dr. **Dimitrie Gerota** (+3.03.1939, București)

Născut în casa unui preot creștin, crescut „*cu frica lui Dumnezeu*”, etica vieții sale a fost legată de virtuțile, noblețea și dârzenia neamului său; extern, intern, medic secundar, asistent, profesor agregat, format la Școlile franceze și germane; colaborator al lui Schaffer, a scris și tradus un *Tratat de ginecologie*; ales membru al Asociației anomiștilor germani; profesor de anatomie topografică, talent desăvârșit a predat lecții prin desene „*făcând din el un Rafael al medicinei*”. Membru corespondent al Academiei Române, Efor al Spitalelor civile și senator; medic la Spitalul Brâncovenesc; operator chirurg desăvârșit și cu tot atâta grijă pentru bolnavul postoperator: „*Este printre primii operatori care ridică bolnavul a doua zi din pat*”. Pionier al radiologiei (1896), de numele său se leagă și aplicarea primelor radiografii din România, a fost victima acestei mari descoperiri, a razelor X, căpătând o radiodermită, urmată de o amputație a unui deget de la mână. Pentru naționalismul și credința sa, a fost închis și umilit. Profesor la disciplina de anatomie artistică unde colaborează cu viitorul mare sculptor C. Brâncuși la Școala Națională de Arte Frumoase, realizând „*Ecorșeul*”, „*lucrare concomitent artistică și didactică*”, la care tânărul sculptor a lucrat doi ani, *Ecorșeul* fiind expus la Ateneul Român (1902, dec.-1903, iunie). D. Gerota a efectuat cercetări privitoare la anatomia și fiziologia vezicii urinare și a apendicelui; a preconizat o tehnică de injectare a vaselor limfatice, cunoscută ca „*metoda Gerota*”; a descris pentru prima dată fascia perirenală: „*Fascia Gerota*”; a înființat „*Sanatoriul de Chirurgie Dimitrie Gerota*” în cartierul Foișorul de Foc (1.03.1908); după 21 de ani „*asistenții săi recunoscători*” au comandat sculptorului Frederic Storck (1872-1942) o plachetă aniversară, cu ocazia împlinirii numărului de 10.000 bolnavi trecuți prin Spitalul Gerota (Fig. 18).

Instituția i-a purtat numele până la naționalizare (1948) și apoi după 1998, Spitalul de Urgență MAI a obținut reatribuirea numelui de “Prof. Dr. Dimitrie Gerota” [45; 46].

1867, nov. 7, Giurgiu - 150 ani de la nașterea **prof. dr. Mihail Manicătide** (+17.02.1954, Buc.), unul dintre fondatorii școlii românești de pediatrie, omagiat de SRIM, filiala București, în sesiunea aniversară din data de 6 nov. și în 20 nov. 2017 (Fig. 19).

1882, aug. 15, Bogata, Mureș - 135 ani de la nașterea dr. igienist și organizator sanitar **Iuliu Moldovan** (+19.11.1966, Cluj-Napoca), primul “*ministru*” al Resortului Sănătății și al Ocrotirilor Sociale din Transilvania, Cluj, 1919 (Fig. 20). La 14 iunie 1930 apare Legea sanitară elaborată sub conducerea lui.

1947, Cluj - Publică “*Tratat de sănătate publică*” [32].

Decani și rectori ai Universității de Medicină și Farmacie din Iași

†**1892** - 125 ani de la moartea **prof. dr. Eugen Rizu** (n. 1850), decan la Iași (1890-1892), profesor de *Materia medica și arta de a formula*, considerat întemeietorul farmacologiei la Facultatea de Medicină din Iași;

FIGURA 18. Dimitrie Gerota (1867-1939), plachetă de Frederic Storck

FIGURA 19. Mihail Manicătide (1867-1954)

FIGURA 20. Iuliu Moldovan (1882-1966)

1852 – 165 ani de la nașterea **prof. dr. Vasile Bejan** (†1923), decan la Iași (1903-1906), profesor de obstetrică și ginecologie;

1892 - 125 ani de la nașterea **prof. dr. Gh. Tudoranu** (†1963), decan la Iași (1942-1944), profesor de medicină internă;

1892 - 125 ani de la nașterea **prof. dr. Leon Ballif**, rector al Universității Mihăilene (1947-1948) și 50 ani de la moarte (†1967), profesor de psihiatrie [47].

1902, oct. 13, sat Valea Hoțului (astăzi îi poartă numele), **Mehedinți** – 115 ani de la nașterea **lt. col. (r) dr. Ștefan Odobleja**, creatorul psihologiei consonantiste și părintele ciberneticii generalizate (†2.10.1978, Drobeta-Turnu Severin)

Studii liceale la Drobeta-Turnu Severin, bursier al Institutului medico-militar din București (1922), devenind medic militar și-a exercitat funcțiile profesionale în diferite garnizoane din Brăila, Drobeta-Turnu Severin, Lugoj, Dorohoi, Turda, Tîrgoviște, Cernavodă, București și Dej. A participat la cel de-al doilea război mondial ca medic de regiment și șef de ambulanță; în 1946 a solicitat trecerea în rezervă, rămânând medic la Drobeta-Turnu Severin. Încă din studenție a manifestat interes și aptitudini deosebite pentru activitatea științifică, realizând cercetări în domeniul neurologiei și descoperind mecanismele de transmitere a sunetelor în organismele vii. Pe lângă domeniul strict al medicinei, Odobleja a avut preocupări în metodologia cunoașterii științifice și logică, în psihologie și epistemologie. Originalitatea și clarviziunea sa au depășit cu mult tiparele și modelele cunoașterii științifice tradiționale, fiind socotit unul din marii gânditori și creatori ai secolului XX, numele lui înscriindu-se cu litere de aur în istoria celei mai noi și revoluționare științe - cibernetica. Principalele sale lucrări sunt: *“La Phonoscopie”*, Paris, 1935; *“Psychologie consonantiste”* (1938-1939), fiind prima variantă a unei concepții cibernetice generalizate, reușind să realizeze paradigma de bază a gândirii cibernetice; *“Psihologia consonantistă și cibernetica”*, 1978, traducere din franceză.

În 1966 apare în limba română lucrarea lui Norbert Wiener, *“Cibernetica”*, tradusă după originalul tipărit în 1948. Se constată de către oamenii de știință avizați, că ideile și aspectele teoretice ale ciberneticii, aparțin primului autor și, cu adevărat, Odobleja este precursorul acestei științe, care în viitorul apropiat, prin colaborarea între medicină și inginerie, a fost posibilă *“crearea inteligenței artificiale, a mașinilor moderne-impusă de cibernetică”*. Ca semn de recunoaștere față de întreaga sa operă, Ștefan Odobleja a fost ales post-mortem, membru al Academiei Române, de abia în anul 1990 [48;32;49] (Fig. 21).

1912, iulie 3, Bistrița Bârgăului, jud. Bistrița Năsăud - 105 ani de la nașterea dr. în istorie **Theodor Ghițan** (†?)

Între 1941-1947 a făcut studii universitare de drept, istorie și geografie; istoriograf al medicinei, bibliotecar, bibliograf al Bibliotecii Centrale IMF Cluj, cadru didactic și cercetător la Catedra de Istoria Medicinei; preparator și șef de cabinet al prof. dr. V. Bologa (1953-1965); redactor principal la revista *“Clujul medical și Dialog”* (1968-1972); membru al Societății de istoria medicinei Cluj, al Societății Internaționale de istoria medicinei, al USSM, al Societății americane de geografie; s-a pensionat în 1972 [50].

FIGURA 21. Ștefan Odobleja, timbru poștal 2011

1912, nov 19, Iași - 105 ani de la nașterea lui **George Emil Palade** (†7.10.2008, Del Mar, SUA), biolog și medic american de origine română, primul român distins cu premiul Nobel (1974), a înscris în istoria biomedicinii mai multe descoperiri: în microscopia electronică a clarificat peisajul celular; ultracentrifugarea în gradient de sucroză a celulelor; control în citoplasma proteinelor după asamblarea lor în ribozomi și până la eliminarea lor din celulă ș.a. [51] (Fig. 22).

1917, sept. 2, Corabia, Romanți - 100 ani de la nașterea academicianului, profesor dr. fiziolog **Constantin Anastasatu** (†1995, Buc.). Titularul Catedrei de fiziologie Filaret, membru al Academiei de Științe Medicale, prorector (1964-1972) și rector (1972-1976) al Institutului de Medicină și Farmacie București (Fig. 23).

„A desfășurat o intensă activitate de educație sanitară prin presă, conferințe și broșuri de popularizare a cunoștințelor medicale”. În colecția „Medicina pentru toți”, Ed. Medicală, a publicat broșura „Ce trebuie să știm despre tuberculoză”, 140 pag. (1962), care se adresa bolnavilor, foștilor bolnavi și „celor ce nu doresc să devină suferinzi de tbc”; scrisă într-o formă accesibilă, furniza cunoștințele și îndemnurile necesare pentru aplicarea terapiei și a măsurilor de profilaxie antituberculoasă [52].

1937, iulie 27, com. Malovăț, Mehedinți - 80 ani de la nașterea dr. **Pandele Tărăbâc** (Izverna Pan-pseudonim literar) (†02.2014, București).

Poet și traducător; absolvent al Facultății de Medicină Generală din București; medic în circumscripții sanitare rurale; a debutat cu proză în *Lucafărul* (1965) și în volum, cu poemele *Arhipelag de noapte* (1971); a colaborat la *România literară*, *Convorbiri literare*, *Ramuri*, *Almanahul Coresi* '84 ș.a. [53] (Fig. 24).

ANIVERSĂRI-COMEMORĂRI

1807, com. Stârci, Covasna - 210 ani de la nașterea dr. **Dimitrie Culcer** și 150 ani de la moarte (†aug. 1867), făuritorul primului spital de la Târgu-Jiu.

1852, com. Broscari, jud. Mehedinți - 165 ani de la naștere și 100 ani de la moartea gen. dr. **Constantin Papilian** (†1917)

Elev al Școlii Naționale de Medicină (nov. 1868); subchirurg, medic de batalion cl. II-a (1876); a participat la Războiul româno-ruso-turc (1877-1878), ca medic șef al Regimentului 7 Linie, în cadrul unei ambulanțe. A plecat la studii în Franța (1885) împreună cu alt mehedințean Zorileanu-Popescu, unde la Paris și-a luat doctoratul în medicină. A activat și în Spitalul Militar din Craiova; Comandant al Spitalului Militar Central București (1902-1905); inspector general sanitar și șef al Direcției Medicale, când este avansat general (1908-1912); președintele Comitetului de redacție al revistei „*Buletinul Corpului Sanitar-Militar*” (1911). În acest „*Buletin*”, apărut în 12 numere, au fost publicate articole și referate generale cu recenzii din reviste străine (franceză, germană, engleză), regulamente ale serviciilor sanitare ale unor armate străine și mai multe articole cu tematică de patologie din mediul ostirii. A scris mai multe broșuri, ca de ex. „*Instrucțiuni provizorii asupra mersului serviciului sanitar*” (1912). A primit ordine și medalii pentru contribuția sa la Războiul de

FIGURA 22. George Emil Palade (1917-2008), timbru poștal 2016

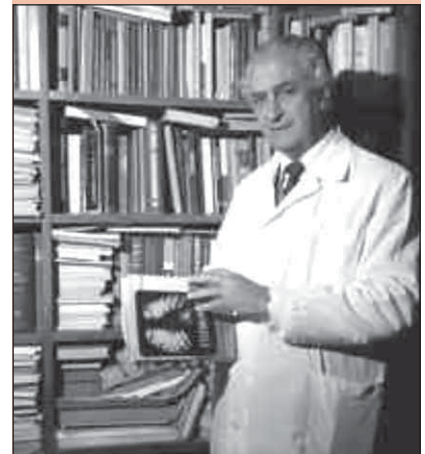

FIGURA 23. Constantin Anastasatu (1917-1995), AGERPRES Foto

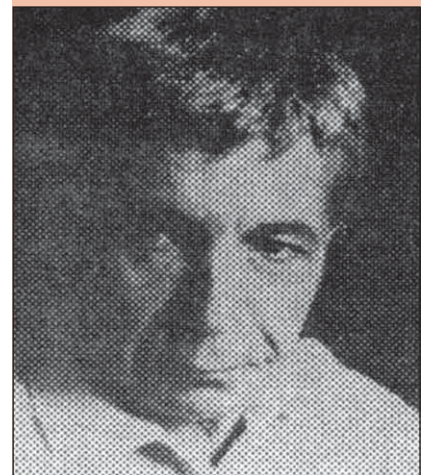

FIGURA 24. Pandele Tărăbâc (Izverna Pan) (1937-2014)

FIGURA 25. Constantin Papilian
(1852-1917)

FIGURA 26. N. Vătămanu (1897-1977)

independență (1877-1878) dintre care *“Steaua României”*, *“Coroana României”* (în grad de comandor) ș.a (Fig. 25).

Dintre cei 5 copii ai săi, face parte renumitul anatomist prof. dr. Victor Papilian (1888-1956) de la IMF Cluj. [54; 55].

1897, nov. 29, Buc. - 120 ani de la naștere și 40 ani de la moartea **dr. N. Vătămanu (4.03.1977, Buc.)**

Astăzi este binecunoscută personalitatea excepțională a medico-istoricului care a debutat cu un volum de mare referință *„De la începuturile medicinei românești”* (1966), urmat de *„Medicină veche românească”* (1970), *„Voievozi și medici de curte”* (1972), *„Dohtori și pătimiși”* (1974), *„O istorie a medicinei”* (1975, în colab. cu G. Brătescu). După sfârșitul tragic în cutremurul din 4 martie s-ar părea că totul a intrat în marea tăcere. Dar n-a fost așa! (Fig. 26)

În 1979 apare *post mortem* cea mai incitantă dintre scrierile sale medico-istorice: *„Originea medicinei românești”*, care se alătură celor 115 lucrări iatroistoriografice publicate. Cu aceeași pasiune și cunoaștere a culturii, civilizației și istoriei orașului București, a scris trei volume: primele două publicate în timpul vieții: *“Istorie Bucureșteană”* (1973), *“Odinioară în București”* (1975) și *“Catastih de bucureștean”* (1980). În 1967 a fost ales președinte al filialei București a Societății de Istoria Medicinei și Farmaciei [56].

BIBLIOGRAFIE

1. **Maria-Gabriela Suliman, Antoaneta Lucasciuc**, *Remedii cosmetice și terapeutice în opera poetului Publius Ovidius Naso*, Hofigal nr. 30, Dec. 2011-ian. 2012, p. 36-37;
2. **Maria Besciu**, *Plante dacice*, Al III-lea colocviu internațional de istoria farmaciei, 26-28 sept. 2008, Târgu-Mureș, Biertan, *Lucrări in extenso*, p. 6-13;
3. **Iftimovici R., Berbecar Gh., Simona Berbecar**, *Istoria Universală a Obstetricii și Ginecologiei*, Ed. Academiei Române, București, 2014, p. 33;
4. **Vătămanu N.**, *De la începuturile medicinei românești*, Ed. Științifică, Buc., 1966, p. 53-55; 63;
5. **Vătămanu N.**, op. cit., p. 31-32;
6. **Vătămanu N.**, op. cit., p. 33-34;
7. **Vătămanu N.**, op. cit., p. 35-36;
8. **Lipan V.**, *Istoria farmaciei române în date*, Ed. Farmaceutică, Buc., 2009, p. 10;
9. Gernot Nussbacher, *Documente și știri documentare privind breasla bărbierilor din Sighișoara în sec. al XVI-lea*, în vol. „Din tradițiile medicinei și ale educației sanitare” sub redacția dr. G. Brătescu, Ed. Medicală, Buc., 1978, p. 29-39;
10. **Lipan V.**, op. cit., p. 26;
11. **Ionescu M., Mihaela Liana Ionescu, Nicolae M.**, *Anatomia umană-idei, fapte, evoluție*, Vol. II, Ed. Dova, 1996, p. 153-154;
12. **Michael H. Hart**, *100 de personalități*, Ed. Port, p. 183;
13. **Vătămanu N.**, op. cit., p. 77;
14. **Vătămanu N.**, op. cit., p. 120-121;
15. **Lipan V.**, op. cit., p. 37;
16. **Bînzar V.**, *Oficina de chirurgie a doctorului Emanoil Holzdräger din Botoșani*, în vol. “Apărarea sănătății ieri și azi” Studii, note și documente, Sub redacția dr. G. Brătescu, Ed. Medicală, București, 1984, p. 147-150;
17. **Cernovodeanu P., Vătămanu N.**, *Date inedite și mai puțin cunoscute din biografia dr. Johann Nepomuk Meyer (1803-1873)*, în vol. „Din tradițiile medicinei și ale educației sanitare” sub redacția dr. G. Brătescu, Ed. Medicală, București, 1978, p. 275; 277; 279;
18. *Un regulament școlar*, Almanahul Satelor, 1978, p. 90;
19. **Lipan V.**, op. cit., p. 63;
20. **Florea I.C.**, *Trei savanți iluștri*, Orizonturi nr. 72, București, 1978, p. 27; 32;
21. **Barbu G.**, *Cu ambulanțele la 77 (Serviciul sanitar român în Războiul de independență)*, Ed. Militară, București, 1978, p. 7; 14-15;
22. **Marcu N.**, *Date inedite privind biografia chirurgului G. Assacky*, în vol. Momente din trecutul medicinei, sub redacția dr. G. Brătescu, Ed. Medicală, Buc., 1983, p. 465;
23. **Barbu G.**, op. cit., p. 47-48;
24. **Florea Marin**, *Personalități medicale clujene*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1996, p. 10-12; 67;
25. **Vătămanu N.**, op. cit., p. 90-92;
26. **Izsak S.**, *O pagină din trecutul „Astrei Medicale”*, în vol. „Din tradițiile medicinei și ale educației sanitare”, Ed. Medicală, București, 1978, p. 481-485;
27. **Filip N.**, „Magazin istoric”, anul VII, nr. 7 (76), iulie 1973, p. 97; Mocioiu I., *Ecaterina Teodoroiu (Eroina poporului român)*, Scrisul românesc, Craiova, 1981, p. 103; 113;
28. **Marcu N.**, *Editorial*, vol. SRIM Anuar 1997-2000, București, 2001, p. 3;
29. **Brătescu G., Georgescu-Vâste I.F., Penciu P.**, *Povățuitorii sănătății. Crestomația educației sanitare în România*, Ed. Medicală, București, 1976;
30. **Daraban V.**, *Maramureșul Medical*, nr. 61, sept. 2015, p. 51;
31. **Maria-Gabriela Suliman, Antoaneta Marinescu Lucasciuc**, *Personalități medicale românești în opera sculptorilor Storck*, A XXIV-a Reuniune Națională Anuală de Istoria Farmaciei, Sibiu, 11-13 iunie 2015, *Lucrări in extenso*, Ed. Sitech Craiova, p. 376-382;
32. **Ionescu N.Ș.**, *Dicționarul panoramic al personalităților din România Sec. XX*, Ed. Victor Frunză, Buc., 2006;
33. **Brătescu G.**, *Dicționar cronologic de medicină și farmacie*, Ed. științifică și enciclopedică, Buc., 1975;
34. *Enciclopedia marilor personalități*, vol. III, P-Z; Ed. Geneze, 2001, p. 393-394;
35. **Ionescu N.Ș.**, op. cit.;
36. **Jianu I., Netta T.**, *Monografia sanitară a T-Severinului și Mehedințului 1833-1933*, Ed. Cartea Românească, București, 1933;
37. **Duțescu B., Marcu N.**, *Istoria Științelor în România-Științele medicale între cele două războaie mondiale*, Ed. Academiei RSR, 1980, p. 165;
38. **Iugulescu C.**, *Necroloage*, Editura SITECH Craiova, 2011, p. 91-95;
39. **Mary Sebert**, *Rev. Doamnelor Bucovinene*, Cu și despre seniori, nr. 3 (18), Suceava, 2005, p. 22-23;
40. **Maria Soporean, Iuliana Crișan**, *Carte de interes medico-farmaceutic în Biblioteca documentară Batthyaneum*, Galenus nr. 99, mai 2016, p. 68-70;
41. **Marian F.**, *Acei oameni în alb*, Ed. Eurotip, Baia Mare, 2013, p. 29-30;
42. **Marian F.**, *Un cercetător al Istoriei Medicinii și Farmaciei*, Viața Medicală, 2007;
43. **Brătescu G.**, *O istorie a utopismului medical*, Ed. Humanitas, Buc., 1999, p. 293-294;
44. *Enciclopedia marilor personalități*, vol. II, Ed. Geneze, 2000, p. 118-120;
45. **Vintilă D.G.**, *Eroii medicinei românești*, Tiparul „Cartea Românească”, Buc. (f. a.), p. 19-21;
46. **Bogdan C.**, *Viața ca dar - Eseuri*, Ed. Publichers, București, 2015; p. 151-152;
47. **Dana Baran**, *Decani și rectori ai Universității de Medicină și Farmacie din Iași (1879-2016)*, Ed. „Gr. T. Popa”, U.M.F. Iași, 2016;
48. **Diaconescu M.**, *Oameni și fapte din istoria medicinei militare românești*, Ed. Pro Transilvania București, 2005, p. 551-553; 307-309; 65-67;
49. **Col. (r) dr. Nicolae Popescu, Ing. Ștefan Odobleja jr., Ștefan Odobleja**, *un precursor*, Viața Medicală Nr. 11 (1209), 22 Martie 2013;
50. **Ghițan Th.**, CV dactilografiat, manuscris;
51. **Radu Iftimovici**, *Istoria Medicinii*, Ed. All, 1995, București;
52. **Bercuș I.C.**, *Cadre didactice din IMF București în activitatea culturală medicală și de educație sanitară*, în vol. “Din tradițiile medicinei și ale educației sanitare” Studii și note, Sub redacția dr. G. Brătescu, Ed. Medicală, București, 1978, p. 576-582;
53. **Mihailide M.**, *Medici-scriitori și publiciști români*, Ed. Viața Medicală Românească, Buc., 2003;
54. **Diaconescu M.**, *Oameni și fapte din istoria medicinei militare românești*, Ed. Pro Transilvania, Buc., 2005;
55. **Antoaneta Lucasciuc, Maria-Gabriela Suliman**, *Medici originari din județul Mehedinți - Partea a II-a*, A XXVI-a Reuniune Națională de Istoria Farmaciei, Drobeta-Turnu Severin 25-27 mai 2017, *Lucrări in extenso*, Ed. Sitech Craiova, p. 184-188;
56. **Brătescu G.**, *Nicolae Vătămanu la Centenarul nașterii (1897-1977)*, SRIM Anuar 1997-2000, Buc. 2001, p. 48-49.